

Baadhitaanadda lagu sameeyo dhallaanku marka ay dhashaan ee lagu baadhayo cuduradda qashinsaarka ku dhaca ee lagu dhasho, kuwaas oo ah kuwo aad u yar oo aanan badneyn.

(VasSeu-baadhitaanka sheybaadhka)

Caduradaas aan badneyn ee ku dhaca qashinsaarka baadhitaanadda lagu sameynayo waxaan ku boorineynaa dhammaan dhallaanka yaryar ee dhasha oo dhan (Arimaha bulshada iyo caafimaadka 7.4.2014). Sida la qiimeeyey sideedii dhallaanba hal ayaa laga helaa cudur ka mid ah cuduraddan marka lagu sameeyo baadhitaannadan, cudurkaas oo ah mid keenaya waxyeelo joogta ah waxaanan kaga hor tagi karnaa marka horey loogu bilaabo daaweynta. Baadhitaankan la'aantiis cuduradan si dhakhsa ah u helitaankooda ama ogaanshahoodu inta badan ma ahan suurto gal. Waddamo badan oo reer galbeedka ahi baadhitaannadan kuwo u dhigma oo lagu sameynayo carruurta dhalata waxaa laga bilaabayba sannado ka hor.

Cuduradan qashinsaarka ku dhaca ee halista ah laguna soo dhasho carruurta qabaa marka ay dhashaan waxay u muuqdaan kuwo caafimaadkoodu buuxo. Cuduradan aan badneyn calaamadahooda ugu horeeya waxaa lagu baadhaa baadhitaankan, kaas oo cudurka lagu dareemi karo daawadiisana lagu bilaabi karo xilli habboon oo degdeg ah. Kuwa dawadoodda sida dhakhsaha ah loogu bilaabo oo keliya ayaa lagaga hor tagi karaa in uusan ilmaha ku dhicin curyaanimo/ naafo joogto ah amaba dhimasho.

Baadhitaanku waa mid fudud: Waxaana laga sameeyaa **dhawr dhibcod oo dhiig ah, kuwaas oo lagaga soo nuugo xaanshi cidhibta ilmaha oo la durey marka ay ilmaha da'adiisu tahay 2-5 caanomaal.** Haddii baadhitaanka natiijadiisu aaney aheyn caadi, sida ugu dhakhsaha badan ayaa cisbutaalku waalidka ula soo xidhiidhayaa. Ilmaha yarna waxaa laga qaadayaa baadhitaan cusub si loo helo cadeymo dheeraad ah awgeed, dhakhtarka ayaana baadhaya caafimaadka ilmaha. Carruurta badankoodu baadhitaankan xidhiidhka ah ee lagu sameeyo laftiisu wuxuu u muuqan karaa caafimaad qab. Haddiise natiijadda jawaabtu ay tahay caadi lama soo wacayo qoyska.

Baadhitaankan carruurta marka ay dhashaan lagu sameeyaa wuxuu caawinayaa in laga hortago cuduradda qaarkood dhibaatooyinkooda, kuwaas oo ah kuwa lagu dhasho ee la daaweyn karo. Carruurtan qaarkooda tirada yare ee qaba cuduraddan mid ka mid ahi, baadhitaankan iyo xanuunkooda oo horey loo ogaadaa waxay badbaadin karaan ilmahaas noloshiisa oo dhan.

Waxaa ku jira oo la socda warbixinno muhiim ah oo ah baadhitaanka jirrooyinkan.
Wixii warbixin dheeraad ah sidoo kale waxaad ka heli kartaa www.saske.fi.

Muhiim!

Baadhitaanka carruurta marka ay dhashaane (VasSeu) ga lagu baadhayo waxaa lagu qaadaa qeybta uu ilmuhu ku dhashey waana marka ay ilmaha da'adiisu tahay 2-5 caana maal. Haddii aad cisbitaalka ka baxdid ilmaha oo aanay da'adiisu gaadhin 2 caana maal (48 saacadood) baadhitaankan waxaa lagu qaadayaa sheybaadhka. Wixii tusaaleyn dheeraad ah ee la xidhiidha baadhitaankan ee aad u baahan tahay waxaad ka heli kartaa cisbitaalka lagu dhalo/ umulo dhakhaatiirtiisa carruurta qaabilsan.

Warbixinta xanuunadda la baadhi karo:

Howl gabka qanjidhka dheecaanada jidhka maamula (kilpirauhanen) waa marka uu howsha gabo/ yareeyo (hypotyreoosi) taas oo ay keento qanjidhkaas oo dheecaankiisu ka maqnaado jidhka. Dheecaanka qanjidhkaasi waa mid carruurta korriinkoodda iyo kobciddoodaba u ah lagama maarmaan. Sanadka noloshiisa ugu horeysa ka maqnaanshaha dheecaankaasi jidhka ka maqan yahay waxay ku keentaa ilmahaas khalkhal koritaan oo halis ah iyo naafo. Haddii ilmaha horey looga ogaado jiradan oo isla usbuuca noloshiisa ugu horeysaba lagu bilaabo daaweynta qanjidhkaas dheecaankiisa oo daawo ah ilmahaasi si caadi ah ayuu u korayaa una kobcayaa. Finland ku dhalashada howl gabka qanjidhkaasi waxaa laga helaa carruurta dhalata ilaa iyo 1:2000 – 1:3000. Cudurkan inta la iska dhaxlo ama la iska hideystaa waa mid aad u yar.

Kelyaha oo cad dheeri ihi ka soo baxo ama ku abuurmo waa haddii ay abuuranto keli dheeraad ihi (CAH) waxay keentaa qolofaysiga kelida dheeraadka ah oo ah khalad ku yimaada dheecaanka streoidiga soo saarkiisa. Dheecaanadani waxay qeyb weyn ka qaataan howlaha unugyada muhiimka ah ee jidhka sida sokorta-, cusbada-, iyo dheelitirka dareerayaasha jidhka ku jira. Daawo la'aantu ilmaha waxay ku keeni kartaa in ay qaabeysmaan jirrooyin halis ahi amaba dhimasho ay timaado haddii ay khalkhal galaan cusbada- iyo dheelitirka dareerayaasha jidhka ku jiraa. Cudurku sidoo kale wuxuu kordhiyaa soo saarista dheecaanadda ragga. Cad dheeraad ah oo kelida ka soo baxo oo lagu dhashaa wuxuu ka soo if baxaa carruuraha dhasha ilaa iyo 1:10 000 – 1:20 000 CAH- cudurkan waxaa lagu daweyyaa dheecaankan maqan oo lagu kabo dawooyin.

Baadhitaankan sidoo kale waxaa lagu baadhaa cuduro kale oo tiro leh **cuduradda aan badneyn ee amoniyada- iyo qashinsaarka dufanka iyo aysiidha dabiicigga ah oo urrutey cuduradda ay keento** (tusaale ahaan PKU, LCHAD, MCAD, GA1, MSUD ama tyrosinemia). Warbixin hubaal ah oo cuduraddan guud ahaantooda ah oo Finland ah lama hayo laakiin waxaa la qiimeeyey, in wadankeena sanad walba ay ku dhashaan tobanaan- carruur ah, kuwaas oo ku jira kooxahan cuduradan aan sheegney. Cuduraddan waxaa lagu daweyyaa cuntooyin khaas ah iyo iyadoo la adeegsanayo nafaqooyin-diyaarsan.

Sida qaalibka ah cuduraddan la baadhi karaa si dahsoon ayaa la iskaga hideystaa ama dhaxlaa. Sidan ayeyna isbedeladda ay sameeyaan iska dhaxliddo oo looga jeedo burburka ama isbedelka ay isugu gudbiyaan jiil ka jiil cudurkuna wuxuu soo shaac baxaa, marka ay labo side iska dhalaan cunnug oo ay labaduba u gudbiyaan isbedelkaas faracoodda. Lammaane kasta oo isbedel side ah cunnug kasta oo u calool gala wuxuu halis u yahay 25% in ay dhallaan cunnug jirran.

Caduraddan la baadhi karaa inta badan waxay keenaan khalkhalo halis ah oo ku dhaca qashinsaarka jidhka. Waxaa khalkhal ku dhici karaa soo saarista tabarta jidhka ama waxaa unugyadda jidhka ku ururi kara walaxyo sun ah. Calaamadana waxaa u noqon kara sida. matag, korriin xumo, curyaanimu amaba dhimasho. Waxaa la aaminsan yahay, in dhimashada dhallaanka 5% ay keenaan cuduraddanku dhaca qashinsaarka- jidhka ee lagu soo dhasho. Inta ugu badan cuduraddan la baadhi karaa waxay leeyihiin dawooyin awood leh oo waxqabadkoodu tayeysan yahay. Saadaalinta jiritaanka cuduraddani waxay ku xidhan yihiin, dhaawacyo intee le'eg ayey geysteen inta aanan daaweynta lagu bilaabin.